

ökas; då vidare genom den 1874 förändrade organisationen af bergsstaten någon löneförhöjning icke kan anses hafva blifvit dem tilldelad, samt slutligen deras nuvarande ekonomiska ställning utan gensaga icke kan anses som tillfredsställande hvarken ur billighetens synpunkt med afseende fästadt på den långa och dyrbara studiekurs, som erfordras för vinnande af kompetens till dessa befattningar, ej heller med hänsyn till tjenstemannaverksamhetens eget intresse, får undertecknad vördsamt hemställa,

att Riksdagen tacktes bifalla det af bergsöfverstyrelsen framställda förslag till lönereglering för bergsstatens icke blott högre utan äfven lägre tjenstemän.

C. F. Toll,

representant för Falun, Hedemora och Säter.

N:o 53.

Af Herr C. F. Winkrans: Angående förhöjning i ordinarie anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom.

Bland glädjande företeelser i vår tids odling är utan tvifvel den en bland de främsta, att qvinnans värde allt mera uppskattas och erkännes, att följaktligen alla konstlade hinder för hennes verksamhet allt mera undanrödjas, och att hon tillåtes att skapa sig den framtid, hvartill hennes anlag och förmåga kalla henne. Huru vida denna frihet skall utvidgas eller inskränkas, torde i första rummet bero af det sätt, hvarpå den redan vunna af qvinnan sjelf begagnas. Att detta åter sker så väl som möjligt, torde utan vidare bevis medgifvas vara så väl för qvinnan sjelf som för samhället af allra största vigt. Hvarje vän af dessa båda — qvinnan och samhället — måste därför vara synnerligen intresserad för att hon på bästa sätt beredes att väl uppfylla de pligter, hvilka de förvärfvade rättigheterna ålägga henne. Då ett af de ändamålsenligaste medlen för en dylik förberedelse utan tvifvel är goda qvinliga bildningsanstalter, hafva, med insigt häraf, så väl enskilde som kommuner skyndat att, ej sällan med rätt stora uppoffringar,

anlägga dylika anstalter, som, hvilka brister de än kunna hafva, betydligt höja sig öfver dem som funnos för en mansålder sedan. Klart inseende vigten för samhället sjelft af dessa bemödanden, hafva ock statsmakterna år efter år med allt kraftigare uppmuntran understött dessa qvinliga läroanstalter. De årtal och penningbelopp, som i detta hänseende förekomma, torde vara så allmänt kända, att de här blott behöfva antydast: Rikens Ständers underdåniga skrifvelse af den 16 Juni 1866; den med anledning häraf nedsatta komiténs utlåtande af den 18 November 1868; Kongl. Maj:ts förslag till 1873 års Riksdag om upprättande af fyra offentliga flickskolor; anvisandet på extra stat för år 1875 af ett anslag af 30,000 kronor, för år 1876 af 40,000 och för år 1878 af 50,000 — det sistnämnda på ordinarie stat. Då dessa skolors antal allt mer ökades, äskade Kongl. Maj:t vid 1882 års riksdag anslaget förhöjning med 20,000 kronor; hvarefter anslaget fortfarande, oaktadt en stadigt växande stegring af skolornas antal jemt pågått, utgjort 70,000 kronor.

Att sistnämnda anslag, redan då det begärdes och beviljades, var otillräckligt för sitt ändamål, framgår tydligen af departementschefens anförande i denna fråga till statsrådsprotokollet: »en förhöjning, hvilken jag dock med afseende på de många andra viktiga ändamål, för hvilka statens medel måste tagas i anspråk, icke vågar föreslå till högre belopp än 20,000 kronor.» Då detta anslag år 1878 uppfördes på ordinarie stat, utfärdades en allmän kungörelse med underrättelse att de, som önskade komma i åtnjutande af anslaget för de tre följande åren, skulle anmäla sig hos Kongl. Maj:t. De följande båda gångerna — åren 1881 och 1884 — utfärdades ingen kungörelse. Skälet var tydligt: man hade ej några medel och ville ogera beröfva de äldre skolorna, som för sitt bestånd räknade på detta anslag, det lemnade årliga understödet. Huru stort emellertid behovet af statsunderstöd är, framgår af, utom annat, den omständighet att, då anslaget år 1882 höjdes med 20,000 kronor, begärdes af skolorna ej mindre än 61,500 kronor, samt att år 1884, oaktadt, såsom redan nämnts, ingen kungörelse utfärdades, och flere skolor sålunda sannolikt voro i okunnighet om möjligheten att erhålla statsanslag, dock begärdes 106,000 kronor. Betänker man vidare, att för denna högre undervisning för qvinlig ungdom, hvars vikt så väl för familjen och kommunen som staten allmänt medgifves, uppoffras af de båda förstnämnda ungefär 600,000 kronor årligen, såsom det framgår af de till Ecklesiastikdepartementet ingifna ansökningarna från de 59 skolor, hvilka hafva statsanslag, till hvilket belopp säkerligen kunna läggas ett par hundra tusental för de skolor, hvilkas årliga budget icke är allmänt känd; så torde statsbidragets höjande till 100,000 kronor årligen icke varda öfverdrifvet stort, i synnerhet som ingen yrkar på att de skolor, som hittills fått del af

bemälda anslag, skola hädanefter få väsentligen mera än förut, utan blott att Kongl. Maj:t skall sättas i stånd att, efter hittills följda grunder, äfven meddela åt senare tillkomna skolor en för dem sjelfva och samhället nyttig hjälp.

De skäl, man anfört mot förhöjning af ifrågavarande anslag, hafva hufvudsakligen bestått deri, att man icke är ense om dessa skolors mål, icke om medlen, som böra användas för målets uppnående, och att man icke känner de resultat som vunnits. Utom det att sådana skäl kunna i viss grad anföras mot alla skolor, äro de ifrågavarande, lika väl som statens egna, skyldiga att, om de vilja erhålla understöd af statsmedel, till Ecklesiastikdepartementet årligen insända af departementet föreskrifna redogörelser för skolans verksamhet, äfvensom att vara underkastade samma inspektion som de allmänna läroverken. Man finner ock af Kongl. Maj:ts »berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista Riksdags sammanträde sig tilldragit», att nio högre skolor för qvinlig ungdom, belägna i landets olika delar, blifvit under år 1884 inspekterade af byråchefen för den inom Ecklesiastikdepartementet inrättade afdelning för ärenden rörande den högre undervisningen. Frågar man denne byråchef, hvars förmåga som läroverksinspektör är allmänt erkänd, om resultatet af nämnda inspektion, förklarar han öppet och utan minsta tvekan, att arbetet vid dessa skolor varit ärligt och samvetsgrant samt i full öfverensstämmelse med de till departementet inlemnade redogörelserna, ett omdöme, hvilket tvifvels utan underskrifves af hvar och en, som kommit i någon beröring med dessa anstalter. Det torde ock få anmärkas, att det otvifvelaktigt för sakens egen skull är bäst, att dessa ännu unga anläggningar få temligen fritt utveckla sig och under frihetens hägn söka att på bästa sätt uppnå sitt mål. Man kan så mycket tryggare följa denna grundsats, som man finner orternas bästa män och qvinnor, nästan öfver allt, egna sin uppmärksamhet och sina krafter åt dessa bildningsanstalters bästa möjliga utveckling. Den enda inskränkning från statens sida, som till flickskolornas bästa möjligen borde ifrågasättas, vore att söka hindra den fara för öfveransträngning, som här och der synes hota.

På grund af nu anförda skäl får jag vördsamt föreslå,

att det ordinarie anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom höjes till 100,000 kronor, att af Kongl. Maj:t fördelas efter hittills följda grunder.

Stockholm den 27 Januari 1885.

C. F. Winkrans.